

„Евроатлантически измерения на националната сигурност и приносът на България за укрепване на сигурността в региона след 2015г.“

„Съединението прави силата“

Национален девиз на Република България от 1887 г.

С членството на България в НАТО и ЕС, приемайки ползите от тези обединения, свързани с политическа, икономическа и институционална подкрепа от страните членки, се създаде и нова карта на заплахите и рисковете пред нашата страна. Поради геополитическото си разположение, страната ни се превърна във външна граница на съюзите в район с наситено мултиетническо население, различни политически системи, пресичан от множество транзитни потоци, включително енергийни, миграционни, контрабандни и др. Тенденцията през последните години показва нарастване на рисковете пред националната сигурност, породени както от геополитическото разположение на страната, така и поради нарастващите политически, икономически и природни заплахи в световен, регионален и национален мащаб.

Независимо от националната външна политика, като страна-членка на евроатлантическата общност, пред България съществува риска от възникване на външни заплахи, причинени в резултат на активна външна политика на други страни-членки на съюза. Тези рискове нарастват, когато вътрешните, национални способности на страната не са достатъчни за предотвратяването им. Наличието на терористичен акт на наша територия, без активна външнополитическа намеса от страната ни в политически конфликт е пример за необходимостта от съхраняване на националните способности за сигурност и отбрана независимо от механизмите за взаимопомощ в общността.

Наличието на продължителни политически кризи в трети страни, последвани от икономически и хуманитарни кризи, които създадоха значими миграционни и бежански потоци в страната ни, както и съществуващата опасност от нови такива, създава нова дългосрочна заплаха пред националната ни сигурност. От възникналата, макар и в малък мащаб, бежанска вълна, породена от събитията в Сирия, сме свидетели на недостатъчен организиран национален ресурс за достатъчно намаляване влиянието ѝ върху националната ни сигурност. Едно продължително развитие на съществуващата заплаха, ще доведе до криза в множество сектори на социалния живот - здравно-осигурителна система, образователна система, трудов пазар, нарастване на битова престъпност, етническо напрежение и др.

България е източник и транзитен коридор и за икономическа миграция. През последните години сме свидетели на постоянна тенденция на мигриране на значима част от активното, трудоспособно и образовано население на страната към страни-членки с по-висок стандарт на живот. В съвкупност с тенденцията на застаряване на населението, един от най-големите рискове пред страната ни е прогнозираният демографски срив и невъзможност

от достигане на необходимият икономически растеж за възстановяване на икономиката ни. От друга страна, с членството в ЕС, наличието на външна граница и недостатъчно ефективният граничен контрол, България е притегателен център за транзитна икономическа миграция от трети страни.

Настъпващите климатични промени, водещи до все по-чести и по-мощни бедствия в национален и глобален мащаб, свързани с разрушаване на критична инфраструктура, недостиг на вода, храна и енергийни ресурси са нова заплаха пред всяка една страна. Възникналите през последните години бедствени ситуации в България (наводнения, горски пожари и др.), в съвкупност с големият процент неподдържани промишлени съоръжения и такива на пътната и водно-енергийна инфраструктура в страната, създават тенденция за увеличаване на бедствията от природен и техногенен характер в страната.

Съвременните заплахи не са конвенционални, независимо дали те са външни, като тероризъм, трафик на хора, икономическа или политическа миграция, контрабанда или вътрешни като политическа, икономическа, демографска криза, корупция, престъпност, природни бедствия и др. Съвременните заплахи са свързани с потребностите на отделния индивид, от които се поражда хуманитарни, социални, политически и военни кризи.

България, така както и останалите страни-членки, не е в състояние да осигури самостоятелно необходимият икономически и институционален ресурс за адекватна реакция на все по-мощните нови предизвикателства. Това налага в евроатлантически план страната ни да бъде активен участник в изграждането и поддържането на споделени способности за сигурност и отбрана с политически, икономически и експертен ресурс.

Неконвенционалните рискове и заплахи налагат пренасочване на ресурси от защитни системи, средства и структури, с отпаднала необходимост (създавани за заплахи от миналия век) към такива, осигуряващи сигурността на населението в мирно време, но в условия на икономическа и социална криза. Необходимо е изграждане на малки и мобилни модули и звена за оперативно участие и намеса в нашата и други държави при възникнала криза или бедствена ситуация. Необходимо е по-голяма активност на България в обучението, подготовката и изграждането на модули за участие в Европейския механизъм за гражданска защита към ЕК. Към момента, от всички страните-членки на ЕС, страната ни е с най-слабо участие в дейностите по обучение на експертен персонал и подготовка на модули по механизма, въпреки че еврокомисарят за международно сътрудничество, хуманитарна помощ и реакция при кризи е излъчен от нашата страна.

Независимо от наличието в общността на общи механизми за защита и взаимопомощ, всяка страна трябва да е в състояние да неутрализира вътрешните рискове за националната си сигурност и да притежава собствени способности за намаляване влиянието на вътрешните заплахи. В национален план е необходимо стимулиране и активно привличане на частния и гражданския сектор за редуциране на последствията от възникващите кризи.

Необходимо е изготвяне на национална стратегия и стимули за развитие на доброволчеството в сектора на гражданската безопасност. Необходимо е изготвянето на анализ за възможностите и добавената стойност от доброволческата дейност в публичния сектор. Провеждане на дългосрочни политики, включително в образователната система, за стимулиране на гражданското самосъзнание на подрастващите, чувството на принадлежност и отговорност към общността. Изработване на програми за информиране и популяризиране ролята и ползите от активно гражданско участие при осигуряване на гражданската безопасност. Разработване на нови адекватни комуникационни канали за достигане на политиките до подрастващото население.

Противно на националния девиз на България, през последните години се засилва чувството за разделение сред обществото. Постоянната икономическа миграция и актуалната вътрешно-политическа криза, е в резултат на наблюдаваното сред все по-голяма част от население чувство за „безсилие за промяна на статуквото“. Сред основните причини довели до тази нагласа са:

- липса на обществено доверие в законодателната власт и политическата класа като цяло;

- неефективна правораздавателна система (съдебна власт и разследващи органи на изпълнителната власт);

- лош имидж на институциите на изпълнителната власт, поради:

- всеобщото политизиране на експертни стратегически и ръководни длъжности в институциите, водещо до нарушаване на дейността на тези структури, липса на последователност и ефективност на предприеманите реформи и демотивиране на служителите в тях.

- високото ниво на корупция в институциите и липсата на политическа воля и последователна политика за нейното минимизиране;

Неефективността на институциите създава среда за възникване на нови и за развитие на съществуващи заплахи за националната сигурност.

Негативното влияние на съвременните външни заплахи върху националната сигурност на България, независимо от техния генезис, е в пряка зависимост от вътрешното политическо, икономическо и социално състояние на страната. Тази зависимост налага изграждане на напълно интегриран национален модел на системата за национална сигурност, предшестваш и основополагащ изграждането на такъв модел на общностно ниво.

Изграждането на този модел изисква наличието на национална стратегия за комуникационна свързаност и информационна съвместимост на публичните институции в почти всеки сектор на икономиката, включително органи за местно самоуправление и значими за икономиката субекти в частния и гражданския сектор.

За мен лично най-важните 6 от 16 възможни теми от глобалното проучване на ООН „Моят свят“ са:

- Достъпна и здравословна храна
- Действия срещу климатичните промени
- Защита срещу престъпността и насилието
- По-добро здравеопазване
- Добро образование
- Честно и отговорно управление